

Kritik mot Polismyndigheten i Västra Götaland för långsam handläggning av en förundersökning

Anmälan

AA framförde i en anmälan, som kom in till JO den 17 januari 2007, klagomål mot Polismyndigheten i Västra Götaland med anledning av handläggningen av en förundersökning om misshandel och olaga hot. Han uppgav bl.a. följande. I juli 2003 utsattes han för en misshandel. I direkt anslutning till misshandeln gjorde han en polisanmälan och misstänkta gärningsmän greps. Under de tre och ett halvt år som därefter följde vände han sig vid många tillfällen till polisen för att få information om vad som hänt med ärendet. Han fick alltid samma besked, att utredningen inte kunnat inledas p.g.a. tidsbrist.

Utredning

Handlingar infordrades från polismyndigheten, varvid bl.a. följande framkom. Den 26 juli 2003 gjordes en polisanmälan om misshandel och olaga hot (K116660-03). Förundersökning inleddes samma dag och slutredovisades den 4 december 2006. Under stor del av den tid som förflöt mellan anmälan och slutredovisning vidtogs inga utredningsåtgärder i ärendet.

Ärendet remitterades till polismyndigheten för upplysningar och yttrande över vad AA hade anfört i sin anmälan. Polismyndigheten (biträdande länspolismästaren BB) anförde bl.a. följande.

Händelseförlopp

Polis ingrep med anledning av ett bråk i en butik på Kungssportsavenyn den 26 juli 2003. Tre personer greps misstänkta för misshandel och olaga hot. Förundersökning inleddes och fler förhör hölls bland annat med de misstänkta. Ärendet anmäldes för åklagaren som övertog förundersökningen och frigav de utpekade personerna. Förundersökningen återgick därefter till polisen och var tills den slutredovisades polisledd.

Det tog omkring 3 ½ år att färdigställa ett förundersökningsprotokoll och redovisa ärendet för åklagaren. Under denna tid låg ärendet i balans en lång period utan att några utredningsåtgärder ägde rum. Flera förundersökningsledare och förhørsledare var inkopplade på ärendet.

Handläggningen av brottsutredningen framgår av bifogade sammanställning över beslut och åtgärder i ärendet tillsammans med de uppgifter som polispersonalen har lämnat (här utelämnade, JO:s anm.).

Rättslig reglering m.m.

Enligt 23 kap. 4 § andra stycket rättegångsbalken skall förundersökningen bedrivas så skyndsamt som omständigheterna medger. Finns det inte längre anledning att fullfölja den skall den läggas ned.

I tjänsteföreskrift 403 Anmälningar om brott m. m. under punkt 1.3 anges att brottsärenden skall utredas inom det närpolisområde där brottet har förövats med vissa angivna undantag. I detta fall skulle anmälan handläggas i närpolisområde Lorensberg innan sammanslagningen av närpolisområdena i centrum skedde den 1 januari 2005, när närpolisområde Göteborg City organiserades.

Under punkt 7 i tjänsteföreskriften behandlas balanser. I punkt 7.2 sägs att det åligger varje närpolischef/utredningschef att fortlöpande och minst en gång varje kvartal gå igenom balanserna. Över förrättningen skall föras protokoll.

Polisstyrelsen har för budgetåret 2007 fastställt mål och riktlinjer för polismyndigheten. För verksamhetsgrenen utredning och lagföring sägs under punkt 3.2.3 Strategier att brott som våld och hot om våld i gatumiljön kräver ständig uppmärksamhet och aktiva insatser av polisen. Detta är en central uppgift främst för närpolisområdena. Förmågan att hantera denna typ av brottslighet är av avgörande betydelse för medborgarnas upplevelse av trygghet i vardagen och deras förtroende för myndighetens verksamhet.

Bedömning

Kravet på att förundersökningen skall bedrivas skyndsamt enligt 23 kap. 4 § andra stycket rättegångsbalken är inte uppfyllt. Det har tagit alldeles för lång tid att färdigställa förundersökningsprotokollet. Det är helt oacceptabelt att ett ärende blir liggande så länge som har skett.

Med så stora tidsutdräkt är risken för rättsförluster uppenbar, främst genom att bevisningen tunnas ut. De inblandades minnesbilder från händelsen bleknar och intresset från vittnen och andra att medverka i utredningen avtar. Ytterst handlar det om allmänhetens tilltro till polisens förmåga att lösa sina uppgifter.

Utredningen visar på brister i handläggningen av ärendet. Även den organisation som fanns i Göteborgs centrum vid den här tiden har inverkat negativt på utredningen.

Kvartalsredovisningarna av balansläget i närpolisområdet synes inte ha fungerat på ett tillfredsställande sätt. Närpolischefen som hade ansvaret för balanssituationen är pensionerad och har därför inte tillfrågats, men utredningschefen i närpolisområde Göteborg City har uppgett att närpolischeferna och utredningscheferna i den gamla organisationen i centrum inte hann med att kontrollera utredningsbalanserna.

Förundersökningsledarna som har varit inkopplade på ärendet får trots den långa handläggningstiden anses ha tagit sitt ansvar för utredningen. De har gett utredningsdirektiv. De har arbetat med de personalresurser som fanns och de har rapporterat utredningsläget. Förundersökningsledaren som slutligen färdigställde utredningen har drivit på ärendet för att kunna slutredovisa det.

Det går inte att bortse ifrån att den tidigare organisationen i centrala Göteborg hade brister som menligt påverkade möjligheterna att uppnå ett bra utredningsresultat. Innan närpolisområde Göteborg City organiserades den 1 januari 2005 var centrum i Göteborg uppdelat i tre mindre närpolisområden. Dessa enheter var för små för att kunna klara sin egen personalförsörjning. Det fanns samordningsproblem när det gällde utredningsverksamheten och det var brist på förhållare. Till detta skall läggas att arbetsledningen hade svårigheter att hinna med sina uppgifter.

När utredningsenheterna i de gamla närpolisområdena efter sammanslagningen flyttade in i gemensamma lokaler i februari 2006 skapades betydligt bättre

möjligheter att följa upp ärendena. Utredningschefen har i dag en annan överblick över både personalläget och utredningsläget. Den inrättade befattningen som balansansvarig är till hjälp. Genom fortlöpande satsningar på utbildning har kompetensen bland förundersökningsledare och förhørsledare höjts.

Bedömning

En förundersökning skall bedrivas så skyndsamt som omständigheterna medger (23 kap. 4 § andra stycket rättegångsbalken).

Av utredningen framgår att polisanmälan angående misshandel och olaga hot togs upp och inledande förhör hölls i juli 2003, att ärendet slutredovisades först i december 2006 och att inga åtgärder vidtogs i ärendet under större delen av de nästan tre och ett halvt år som förflöt däremellan. Som förklaring till den utdragna handläggningstiden har i huvudsak hänvisats till bristande resurser och avsaknad av kontroll- och bevakningsrutiner.

JO har under de senaste åren i ett stort antal ärenden kunnat konstatera att den brottsutredande verksamheten uppvisar allvarliga brister och att handläggningstiderna i åtskilliga fall inte står i överensstämmelse med det skyndsamhetskrav som uttalas i rättegångsbalken. Även med beaktande av detta är det självfallet helt oacceptabelt att det under så lång tid som nu varit fallet inte vidtagits några utredningsåtgärder i ärendet – inte minst med tanke på att utredningen gällt misshandel och olaga hot i gatumiljö, ett område som enligt polisens egna riktlinjer kräver ständig uppmärksamhet och aktiva insatser av polisen.

Att anmälda brott utreds på ett kompetent sätt inom rimlig tid är vidare en förutsättning för att målsägandenas intressen skall kunna tillvaratas och är också av grundläggande betydelse för allmänhetens förtroende för polisen. Många människor får sin första kontakt med polisen i samband med att de eller någon närstående utsätts för brott. Det sätt på vilket en brottsanmälan handläggs kan självfallet komma att prägla anmälarens syn på polisen och rättssamhället.

Polismyndigheten förtjänar allvarlig kritik för handläggningen av ärendet. Jag noterar att myndigheten vidtagit vissa åtgärder för att komma till rätta med bristerna i utredningsverksamheten.

Ärendet avslutas.